

ADÎ KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂS

BANKRUPTCY IN ORDINARY CONCORDAT PROCESS

Araştırma Makalesi

Hakan ERZEYBEK*

ÖZ

Malî yapıları bozulan gerçek veya tüzel kişilerin bu durumdan kurtulmaları için farklı hukuk sistemlerinde çeşitli çözüm yolları öngörülmüştür. Türk hukukunda 7101 sayılı Kanun ile iflâsın ertelenmesine ilişkin İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan hükümlerin ortadan kaldırılması ve işlevsiz durumda olan konkordatoya ilişkin hükümlerin yeniden ele alınması sonucunda konkordato kurumu, daha etkin hâle gelmiştir. Konkordato, alacaklının, borçlunun ve kamunun menfaatlerini doğrudan ilgilendirir. Bu menfaatlerin gerçekleşebilmesi, konkordato prosedürünün başarılı olması ile mümkündür. Aksi durumda iflâsa tâbi borçlu, konkordato sürecinde iflâs riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu bağlamda, konkordato sürecinde borçlunun iflâsını gerektiren hâllerin tespiti büyük önem taşır. Çalışmamızda, adî konkordato prosedüründe borçlunun iflâsını gerektiren sebepler üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, İflâs, Malî Durum, Borçlu, Özel İflâs Sebepleri.

ABSTRACT

Various remedies have been envisaged in different legal systems for real or legal persons whose financial structures have deteriorated. In Turkish law, the concordat institution plays a more active role as a result of the elimination of the provisions in the Enforcement and Bankruptcy Law regarding the postponement of bankruptcy with the Law No. 7101 and the revision of the provisions regarding the concordat, which were dysfunctional. Concordat directly concerns the interests of the creditor, the debtor and the public. The realisation of these interests is possible only if the concordat procedure is successful. Otherwise, the debtor subject to bankruptcy may face the risk of bankruptcy during the concordat process. In this context, it is of

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1692084

Makalenin Geliş Tarihi: 05.05.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 27.10.2025

* Dr., Hâkim, Yargıtay Başkanlığı.

E-posta: h.erzeybek@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1857-3547

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

great importance to determine the circumstances that require the bankruptcy of the debtor during the concordat process. In our study, the reasons requiring the bankruptcy of the debtor in the ordinary concordat procedure are evaluated.

Keywords: Concordat, Bankruptcy, Financial Situation, Debtor, Special Reasons for Bankruptcy.

EXTENDED ABSTRACT

Concordat is a legal institution that can be utilised regardless of whether the debtor is a person subject to bankruptcy or not. The concordat aims to protect the debtor from the severe consequences of the execution and bankruptcy proceedings to which the debtor is exposed or likely to be exposed, and to restructure its financial situation by negotiating with its creditors and liquidating its debts.

Creditors also have the chance to access their receivables at a higher rate compared to a possible bankruptcy. Apart from the interests of creditors and debtors, concordat also has an important function in terms of protecting social and public interests. Because, by preventing the bankruptcy of the debtor and ensuring the continuity of the activities of the enterprise instead of its termination, it is aimed to maintain the continuity of employment and contribution to the economy uninterruptedly and to improve the investment environment in our country.

In order to realise the benefits expected from the concordat, the concordat must be concluded successfully. Successful conclusion of the concordat process is possible at every stage of the concordat. On the other hand, the concordat process may not always be concluded successfully. Therefore, the concordat process, in addition to its benefits, also carries risks for the debtor subject to bankruptcy. In this context, the determination of the circumstances in which the debtor's bankruptcy may be decided during the concordat process and the reasons for bankruptcy are of particular importance.

With the amendment of Law No. 7101, special reasons for bankruptcy have been regulated in the Enforcement and Bankruptcy Law, which require the ex officio opening of the bankruptcy of the debtor subject to bankruptcy within the temporary or definitive deadline of concordat. Among these reasons, the protection of the debtor's assets and the possibility that the concordat will not be successful are abstract reasons whose scope and limits cannot be determined. Scientific and judicial jurisprudence states that in order to decide on the bankruptcy of the debtor, it would be correct in terms of the principle of legal security to have a different direct reason for bankruptcy in addition to these reasons. These regulations should be interpreted in a purposeful and narrow manner in accordance with the spirit of the concordat. Pursuant to the principle of proportionality governing the law of enforcement, if it is possible to protect the debtor's assets or to achieve the success of the concordat by deciding on a different measure, it would be more appropriate to consider bankruptcy as a last resort.

The debtor's behaviour contrary to the provisions of Art. 297 of the Enforcement and Bankruptcy Law, failure to comply with the instructions of the commissar, or acting to the detriment of the creditors are other reasons requiring bankruptcy within the grace period. However, it should be clearly determined which instructions of the commissioner are not complied with or what effect the debtor's actions to the detriment of the creditors have on the concordat procedure. Undoubtedly, if a different remedy other than bankruptcy is possible, this remedy should be tried first. Finally, the waiver of the concordat request by an insolvent capital company or co-operative is another situation that requires the bankruptcy of the debtor within the grace period, and this situation is also an implicit bankruptcy notification.

In the event that the request for approval of the concordat is rejected or the concordat is completely cancelled, at least one of the reasons for direct bankruptcy is required in order to decide on the ex officio bankruptcy of the debtor subject to bankruptcy. Therefore, the concordat procedure is in close connection with the direct bankruptcy grounds. However, it is also necessary to determine which of the reasons for direct bankruptcy are in line with the essence of this procedure.

In our study, the cases where the debtor's bankruptcy may be decided during the concordat process are discussed. Firstly, some situations specific to the decision of the debtor's bankruptcy during the concordat process and some problems encountered in the application of direct bankruptcy reasons are discussed. Then, the special bankruptcy grounds requiring the decision of bankruptcy of the debtor within the provisional or definitive grace period are emphasised. In the event that the request for the approval of the concordat is rejected or the concordat is completely cancelled, the conditions under which the debtor's bankruptcy should be opened are evaluated in detail. Scientific and judicial jurisprudence has been widely included throughout the study. Finally, our study is concluded with the problems arising in the opening of the debtor's bankruptcy during the ordinary concordat process and the solution suggestions reached regarding these problems.

GİRİŞ

Konkordato, borçlunun iflâsa tâbî şahıslardan olup olmadığına bakılmaksızın, başvurulabilen hukukî bir kurumdur¹. Konkordato, alacaklı² ve borçlu³ menfaatleri yanında, kamusal⁴ menfaatleri de doğrudan ilgilendirir. Bu menfaatlerin gerçekleşmesi, hiç şüphesiz konkordato sürecinin başarılı bir şekilde yürütülüp, sonuçlanması ile mümkündür. Aksi durumda, konkordato talebinin reddine karar verilir⁵. İflâsa tâbî borçlu açısından konkordato talebinin reddi, beraberinde iflâs gibi ağır sonuçları olan hukukî bir durumu da getirebilir⁶.

-
- ¹ Selçuk Öztekin, Ali Cem Budak, Müjgan Tunç Yücel, Serdar Kale ve Bilgehan Yeşilova, *Yeni Konkordato Hukuku* m. 285 – 309 Şerhi (2. Baskı Yetkin Yayınları 2019) m. 285, no.12; Talih Uyar, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (Güncellenmiş 2. Baskı 2019) 10; Serdar Kale, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İMÜHFD 216; Aziz Serkan Arslan, ‘Konkordato Talebinin Şekli Şartları’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 784; Süha Tanrıver, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayınları 1993) 3; İbrahim Ermenek, ‘Kefilin Asıl borçlu İle Birlikte Konkordato Talebinde Bulunmasının Konkordato Sebepleri Bakımından Yerindeliği Sorunu’ *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 520 – 521; Serhat Sarısözen, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 153.
- ² Alacaklılar, muhtemel bir iflâsa nazaran alacaklarına daha yüksek oranda erişme şansına kavuşmaktadır. Konkordato, alacaklıları süresi uzun, neticesi belirli olmayan, masraflı bir yolda çaba sarfından kurtarır. Bkz, Enver Buruloğlu, Yuda Reyna, *Konkordato Hukuku ve Tatbikat* (Yörük Matbaası 1968) 3.
- ³ Konkordato müessesesi ile borçlunun maruz kaldığı ya da yapılması muhtemel icra ve iflâs takiplerinin ağır sonuçlarından korunması amaçlanır. Borçlu, borçlarını tasfiye ederek, malî durumunu yeniden yapılandırabilir. Bkz. Orhan Eroğlu, *Uygulamada Konkordato* (Seçkin Yayınları 2018) 15; Konkordatonun iflâsa nazaran daha hafifletilmiş bir cebri icra müessesesi olması, borçlunun malî durumunun da yeniden yapılandırılmasına hizmet eder. Bkz. Hakan Pekcanitez, Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Yetkin Yayınları 2018) 5; Süha Tanrıver, Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996) 33; Konkordato kurumunun borçlunun işletmesinin devamlılığını sağlayan bir iyileştirme aracı olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Sema Taşpınar Ayyaz, *İcra İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma* (Yetkin Yayınları 2005) 237; Levent Börü, *İflâs Dışı (Adi) Konkordatoda Alacaklılar Toplantısı*, (Yetkin Yayınları 2023) 19-20; Tanrıver (n 1) 6 vd.
- ⁴ Borçlunun iflâsının önlenmesi ve işletmesinin faaliyetinin sona ermesi yerine devamı ile istihdamın sürekliliği sağlanarak, ekonomiye olan katkının kesintisiz bir şekilde sürdürülmesi amaçlanmakta ve ülkemizde yatırım ortamının iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Bkz. 7101 sayılı Kanun hükümet gerekçesi, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c0-d3d1-037b-e050-007f01005610>, (Erişim: 23.03.2025), Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 643–644, Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 5; Arslan (n 1) 784.
- ⁵ Konkordato sürecinde iflâsa tâbî olmayan borçlunun iflâsına karar verilemez. Bkz. Sarısözen (n 1) 153.
- ⁶ Orhan Eroğlu, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) SÜHFD 786; İflâs, iflâsa tâbî borçlu açısından kolektif bir tasfiye usulüdür. Bkz. İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2010) 5.

7101 sayılı Kanunla⁷ İcra ve İflâs Kanunu⁸nda (İİK) yapılan düzenlemelerde, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsının açılmasını gerektiren özel iflâs sebepleri öngörülmüştür (İİK m. 292/I). Konkordatonun tasdiki talebinin reddi (İİK m. 308/I) veya konkordatonun tamamen feshi (İİK m. 308/f) durumunda, iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilebilmesi açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması şartı da aranmıştır.

Çalışmamızda, adî konkordato prosedüründe borçlunun iflâsını gerektiren hâller incelenmiştir. Öncelikle, konkordato prosedüründe borçlunun iflâsına karar verilmesine özgü bazı durumlar ile doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin uygulanmasında karşılaşılan bir kısım sorunlar ele alınmıştır. Daha sonra, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren özel iflâs sebepleri üzerinde durulmuştur. Konkordatonun tasdiki talebinin reddine veya konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi hâlinde, hangi şartlarda borçlunun iflâsının açılması gerektiği ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. Nihayet, adî konkordato sürecinde borçlunun iflâsının açılmasında ortaya çıkan sorunlar ve bunlara ilişkin ulaşılan çözüm önerileri ile çalışmamız sona erdirilmiştir.

I. ADÎ KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂSA ÖZGÜ BAZI DURUMLAR

A. Mahkemece Borçlunun İflâs Sebeplerinin Kendiliğinden Araştırılması ve İflâsa Kendiliğinden Karar Verilmesi

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK)⁹ borçluya konkordato mühleti¹⁰ verilmesi ve konkordato komiseri atanması (HMK m. 382/II-f,6), konkordatonun tasdiki

⁷ 15.03.2018 t. ve 30361 s. RG; İİK'da 7101 s. Kanun'la yapılan değişikliklerde mehz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu (SchKG) önemli bir rol oynamıştır. Bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529/de, (Erişim: 21.04.2025).

⁸ 19.06.1932 t. ve 2128 s. RG.

⁹ 04.02.2011 tarih ve 27836 s. RG.

¹⁰ Mühlet, konkordato sürecinde süreler ile sınırlandırılmış bir hukukî durum olup, konkordatonun çeşitli aşamalardan geçerek olumlu şekilde sonuçlanması ya da başarısız olması, mühlet içerisinde belirlenir.

talebi (HMK m. 382/II-f,7) ile doğrudan doğruya iflâs hâlleri (HMK m. 382/II-f,2) birer çekişmesiz yargı işi olarak sayılmıştır¹¹. Adî konkordato süreci, çekişmesiz yargı işi olması nedeniyle hem kendiliğinden harekete geçme hem de kendiliğinden araştırma ilkelerine tâbidir (HMK m. 385/II). Ancak bu ilkeler, konkordato prosedüründe belirli açılardan sınırlı olarak uygulanmalıdır. Nitekim mahkemece tasarruf ilkesi (HMK m. 24/1) gereği konkordato geçici mühlet talebi olmaksızın borçlu hakkında kendiliğinden mühlet kararı verilemeyeceği gibi, konkordato teklifine eklenmesi gereken belgelerin sunulmasında da taraflarca getirilme ilkesi (HMK m. 25) geçerli olmalıdır¹².

İflâs hukukunda borca batıklık bildirimi dışında mahkemece borçlunun iflâsını gerektiren sebeplerin kendiliğinden araştırılması ve iflâsa da kendiliğinden karar verilmesi mümkün değildir¹³. Ancak konkordato sürecinde iflâsa tâbi borçlunun iflâsını gerektiren özel sebeplerin mahkemece kendiliğinden araştırılmasını ve akabinde talep aranmaksızın borçlu hakkında iflâsın açılmasını mümkün kılan yasal düzenlemeler yapılmıştır (İİK m. 292/I, 308/I, 308/f). Nitekim mehz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu – Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG)’nda da benzer düzenlemeler mevcuttur¹⁴.

Bkz. Ali Cem Budak, Mustafa Okan Yağcı, ‘Konkordato ve Finansal Yeniden Yapılandırma’ (2020) (11) Bankacılar Dergisi 27.

¹¹ Sarısözen (n 1) 230; Öztekin, *Konkordato Şerhi* m. 285, no. 14; Çekişmesiz yargı işi konusunda bkz. Bakı Kuru, Burak Aydın, *Medenî Usûl Hukuku El Kitabı C. I* (2. Baskı Yetkin Yayınları 2021) 289; Cemal Fazıl Karakaş, ‘Yargıtay’ın Konkordatoya İlişkin Dönüşen Tavrı’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan* (Adalet Yayınevi 2024) 898 – 899; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan *Medenî Usûl Hukuku* (6. Baskı Yetkin Yayınları 2023) 315; İbrahim Ermenek, ‘Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması’ (2020) (64) Adalet Dergisi 507; Mehmet Ünsal Candemir, ‘Adi Konkordato Talebinden Feragat’ (2022) 13 (49) TAAD 326; Çekişmesiz yargı işi niteliğinde olan bu gibi hâllerde, ilgililer arasında herhangi bir uyuşmazlık bulunmaz ve bir sübjektif hakkın ihlal edildiği iddiasına dayalı olarak bir hakkın korunması (mahkemeden hukukî korunma) istenmez. Bkz. Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı Onikilevha Yayınları 2020) 247; Ömer Ulukapı, *Konkordatonun Feshi* (Mimoza Yayınları 1998) 74.

¹² Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 659; Sarısözen (n 1) 230- 231; Karakaş (n 11) 899; Hâkimin dilekçede muğlak ya da çelişkili gördüğü bölümleri, kendiliğinden araştırma ilkesine göre açıklattırabileceği konusunda bkz. Öztekin (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 285, no.14.

¹³ Kale (n 1) 254; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 658.

¹⁴ SchKG Art. 293a Abs. 3, Art. 294 Abs. 3, Art. 296b, Art. 309 SchKG. Bilgi için bkz. Daniel Hunkeler, *Kurzkomentar Schuldbetreibung und Konkursgesetz* (2. Auflage Helbing Lichtenhahn Verlag 2014) Art. 296b.

Yargıtay, konkordato talebinin bir dava¹⁵ olmadığını vurgulayarak, konkordato prosedürü içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesinde herhangi bir talep aranmayacağını ve iflâs sebeplerinin de mahkemece kendiliğinden araştırılması gerektiğini belirtmiştir¹⁶. Çekişmesiz yargı işi niteliğindeki konkordato mühleti verilmesi ya da konkordatonun tasdiki taleplerinin mahkemece reddine karar verilmesi durumunda, mahkemece, iflâsa tâbi borçlunun iflâs sebeplerinin var olup olmadığı kendiliğinden araştırılarak, bu sebeplerin varlığı hâlinde, talep aranmaksızın borçlunun iflâsının açılması mümkündür¹⁷.

B. İİK m. 292/I Hükümünün Uygulanma Zamanı

1. İİK m. 292/I Hükümünün Konkordato Geçici veya Kesin Mühleti İçerisinde Uygulanması

Konkordato kesin mühletinin kaldırılarak, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren sebepler, İİK m. 292/I’de tahdidi olarak hüküm altına alınmıştır¹⁸. İİK m. 287/V atfı gereği, İİK m. 292/I hükümleri, konkordato geçici mühleti içerisinde de uygulanır¹⁹.

¹⁵ YİBGK, 1956/15-15, 25.11.1956; “... her davada açıldığı tarihte tespit edilen vaziyet hükme itti haz olunması iktiza eylesine...” şeklindedir; “Dava teorisindeki genel ilkeden farklı olarak konkordato bir dava olmadığından borca batıklık sadece talep tarihi itibarıyla değil, yargılama safhasındaki olumlu veya olumsuz gelişmeler de dikkate alınarak belirlenmelidir.” Y 6 HD, 1521/1969, 05.06.2024; Yargıtay, hem konkordato talebinin bir dava olmadığını vurgulamakta (açıkça çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğunu söyleyerek) hem de dava teorisindeki genel ilkenin istisnasından bahsetmektedir. Yargıtay’ın bu konudaki amacının her davanın açıldığı tarihe göre değerlendirileceğine yönelik genel ilkenin istisnasını vurgulamak olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Yargıtay’ın “yaşayan dava” terimi adı altında da bu ilkeyi kullandığı görülmektedir. “Arsa payı karşılığı inşaat davaları yaşayan dava kabul edildiği için hüküm anına en yakın tarihe kadar ki inşaat seviyesinin dikkate alınması gerekir.” Y 6 HD, 3715/5177, 25.12.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 30.03.2025).

¹⁶ “Ayrıca İİK’nın 292 ve 293. maddelerinde aranan tasdik şartları kamu düzeniyle ilgili olup, mahkeme bu şartların varlığını re’sen araştırmakla yükümlüdür.” Y 6 HD, 3990/2064, 12.04.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁷ Kale (n 1) 253 – 254; Karakaş (n 11) 909 – 911; Ermenek (n 11) 512 – 513.

¹⁸ “... borca batık olduğu anlaşılan bir sermaye şirketi veya kooperatif, konkordato talebinden feragat ederse konkordato talep eden hakkında iflas kararı verilebilecektir.” Y 6 HD, 1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁹ Ermenek (n 11) 508 - 509; “Kabule göre de İİK’nın 287/5. maddesi uyarınca geçici mühletle kıyasen uygulanan 292 madde uyarınca iflas kararı verilebilmesi için...” Y (Kapatılan) 15. HD, 1883/2600, 09.06.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren sebeplerin varlığı, alacaklıların yapmış oldukları itirazlardan (İİK m. 288) veya konkordato komiserinin beyan ve raporlarından anlaşılabılır²⁰. Bu sebeplerden birinin varlığını tespit eden mahkeme, derhâl konkordato komiserinden yazılı bir rapor ister (İİK m. 292/I). Buna müteakip, geçici mühlet veya kesin mühlet kararı kaldırılıp, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına kendiliğinden karar verilir²¹.

Geçici mühlet talebinin, mühlet kararı verilmeksizin reddedildiği durumlarda ise İİK m. 292/I düzenlemesi uygulanmaz²². Ancak bu olasılıkta, borçlunun bir sermaye şirketi veya kooperatif olması ve borçlu açısından borca batıklık²³ hâlinin varlığı durumunda, mahkemece borçlunun iflâsının açılması mümkündür (Türk Ticaret Kanunu (TTK)²⁴ m. 376, 377; Kooperatifler Kanunu (KK)²⁵ m. 63; İİK m. 179). Diğer durumlarda ise mahkemece İİK m. 292/I hükmündeki iflâs sebepleri araştırılmaksızın konkordato talebinin reddine karar verilir²⁶. Sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık durumda olup olmadığı ise borçlu tarafından geçici mühlet talebine ekli (İİK m. 286/1-e) makul güvence veren denetim raporundan anlaşılabileceği gibi bu konuda bilirkişi raporu alınması da mümkündür²⁷.

²⁰ Komiserin yazılı raporu, sürecin seyri ve borçlunun malî durumuna ilişkindir. Bkz. Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.6.

²¹ Sümer Altay, Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2019) 147 – 148; Uyar (n 1) 45; Eroğlu (n 6) 792; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 1.

²² Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.3; İİK m. 286 gereği konkordato talebindeki şekli şartlarda eksilik olması hâlinde, mahkemece nasıl bir işlem yapılması gerektiği konusunda açık bir düzenleme bulunmasa da bu olasılıkta geçici mühlet kararı verilmeksizin talebin reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bkz. Arslan (n 1) 795; Eksikliğin giderilmesi için mahkemece kısa bir süre verilmesi, aksi durumda talebin reddine karar verilmesi gerektiği konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 245 – 247.

²³ Borca batıklık bildiriminde bulunmak, şirketi idare veya temsile yetkili kişiler açısından aynı zamanda zorunluluk arz eder. Bkz. Ermenek (n 11) s. 509.

²⁴ 14.02.2011 t. ve 27846 s. RG.

²⁵ 10.05.1969 t. ve 13195 s. RG.

²⁶ SchKG m. 293a gereği, bu durumda iflâsa tâbi borçlunun iflâsına karar verilebilmesi mümkündür. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 293a, no: 6; Türk hukukunda da buna benzer bir düzenlemenin yapılmasının daha uygun olacağı konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 248.

²⁷ Borca batıklığın makul güvence raporundan anlaşılamadığı hâllerde, iflâsın ağır neticeleri ve hukukî güvenlik ilkesi de dikkate alınarak bilirkişi raporu alınmasının daha uygun olacağı konusunda bkz. Ermenek (n 11) 514.

2. İİK m. 292/I Hükümünün Konkordatonun Tasdiki Sürecinde Uygulanması

Konkordato kesin mühleti içerisinde, borçlunun iflâsına karar verilebilecek hâlleri düzenleyen İİK m. 292/I hükümünün konkordato prosedürünün iç içe geçmiş olması nedeniyle, tasdik sürecinde uygulanabilir olup olmadığı ayrı bir hukukî sorun teşkil etmektedir.

Öğretide, İİK m. 308/I gereği iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılabilmesi için konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesinin tek başına yeterli olmadığı, buna ek olarak ya doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı ya da İİK m. 292/I’de yer alan hâllerin gerçekleşmesi gerektiğini belirten yazarlar vardır²⁸. Bu görüşe göre, İİK m. 292/I hükümleri, konkordatonun tasdiki sürecinde de uygulanabilir niteliktedir. Farklı bir görüş ise İİK m. 292/I düzenlemesinin artık konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir nitelikte olmadığını belirtmektedir²⁹. Bu konuda Yargıtay uygulamaları ise çelişki göstermektedir.

Yargıtay’ın İİK m. 292/I’de sayılan özel iflâs sebeplerinin konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir olduğunu belirten kararları³⁰ mevcut olduğu gibi, bu düzenlemenin konkordatonun tasdiki sürecinde uygulanabilir olmadığını belirten kararları³¹ da vardır. Hemen ifade etmek gerekir ki Yargıtay’a göre, dürüstlük ilkesini³²

²⁸ Eroğlu (n 6) 800 – 801.

²⁹ Karakaş (n 11) 907 – 908; Yazar, mühlet içerisinde İİK m. 292’deki koşulların gerçekleşmesi durumunda tasdik yargılaması öncesinde borçlunun iflasına karar verilebileceğini ifade etmektedir. Bkz. Kale (n 1) 254 – 255.

³⁰ “...konkordato talebinin reddine karar verilen davacının İİK 308 maddesi yollamasıyla İİK 177/3 maddesi uyarınca iflasına karar verilmiştir.İİK’nun 292. maddesi uyarınca konkordato talep eden şirketin konkordato talebinin reddi ile davacı şirketin iflasına karar verileceği düzenlenmiş olup, İİK. 292/ son fıkrası “Mahkeme, bu madde uyarınca karar vermeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder; diğer alacaklıları ise gerekli görürse davet eder” hükmünü içermektedir.” Y 6 HD, 3164/5114, 02.11.2022; Y 6 HD, 749/1181, 29.04.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

³¹ “Ancak bu durumda kesin mühlet aşaması geçilerek konkordato tasdik aşamasına gelindiğinden tasdik talebinin reddi ile iflasa, İİK ’nun 292. maddesine göre değil, İİK’nun 308 nci maddesine göre karar verilmelidir.” Y 6 HD, 1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

³² Konkordatoda dürüstlük ilkesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Sarısözen (n 1) 122 vd; Tanrıver, Deynekli (n 3) 77 vd.

zedeleyen borçlu davranışları, ayırım gözetilmeksizin İİK m. 292/I-c çerçevesinde tasdik sürecinde de değerlendirilmelidir³³.

Kanımızca, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsını gerektirir özel sebepler ile konkordatonun tasdik edilmemesi hâlinde mahkemece verilecek iflâs kararının şartları tamamen birbirinden farklıdır³⁴. İİK m. 308/I gereği konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile iflâsın açılabilmesi için diğer doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı aranır. İİK m. 177 ilâ 179'daki doğrudan doğruya iflâs sebepleri, borçlunun hukukî durumu üzerinde kesintisiz bir şekilde etkilidir. Buna karşılık, İİK m. 292/I hükmü, henüz tasdik sürecine gelmemiş, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesini gerektiren özel iflâs sebeplerini içermektedir. Her iki düzenlemenin kapsamı, sınırları ve uygulanma zamanı birbirinden oldukça farklıdır. Bu nedenle, konkordato prosedürü içerisinde dürüstlük kuralına aykırı borçlu davranışları, geçici veya kesin mühlet içerisinde İİK m. 292/I-c; tasdik sürecinde ise İİK m. 308/I ve 177/I-1.b. de yer alan doğrudan doğruya iflâs sebepleri ile bağlantılı olarak değerlendirilmelidir.

C. İflâsa Karar Verilmeden Önce Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi ve Mahkemece Dinlenilmesi Zorunluluğu

1. İİK m. 292/son Gereği Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi

Mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulu duruşmaya davet edilmeli; diğer alacaklılar ise gerekli görülürse davet edilmelidir (İİK m. 292/son). Bu nedenle, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için duruşma açılması zorunludur³⁵.

Mühlet içerisinde komiserin yazılı raporu sonucunda borçlunun iflâsını gerektiren hâllerin varlığını tespit eden mahkeme, bu durumdan haberdar olmayan borçluyu

³³ “Zira borçlunun konkordato talebinde bulunduğu aşamadan başlayarak konkordato sona erinceye kadar dürüstlük kuralını ihlal etmemesi ve konkordato hükümlerine aykırı hareket etmemesi gerekmektedir.” bkz. 27 no.lu dpn.

³⁴ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.1.

³⁵ Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 659; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.7; Altay, Eskiocak (n 21) 153; İsviçre öğretisinde de duruşma davetinin zorunlu olduğu belirtilmektedir. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no. 13.

duruşmaya davet edip, bilgi sahibi olmasını sağlayarak, son kez iflâstan kurtulması fırsatını kendisine sunmalıdır³⁶. Bu bağlamda, borçlunun vekilinin duruşmaya çağırılması yeterli değildir³⁷. İflâsa tâbi gerçek kişinin bizzat kendisinin³⁸; tüzel kişi ise yetkili temsilcisinin³⁹ usulüne uygun bir şekilde duruşmaya davet edilmesi zorunludur.

2. İİK m. 308/I ve 308/f Gereği Borçlunun Duruşmaya Davet Edilmesi

Konkordatonun tasdiki talebinin reddi veya konkordatonun tamamen feshi ile borçlunun iflâsının açılabilmesine olanak tanıyan İİK m. 308/I ve 308/f düzenlemelerinde, borçlunun (tüzel kişiler açısından yetkili temsilcisinin) duruşmaya davet edilmesi zorunluluğunu içeren herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Yargıtay, konkordato tasdik talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmesinden önce, İİK m. 308/I hükmünün doğrudan doğruya iflâs sebeplerine yapmış olduğu atıf gereği, İİK m. 177/I-4.b. düzenlemesinin uygulanması ile Türkiye’de bir yerleşim yeri veya temsilcisi bulunan borçlunun dinlenmek için mahkemeye çağırılması gerekliliğine işaret etmiştir⁴⁰.

Öğretide bazı yazarlar⁴¹, Yargıtay görüşünün aksine İİK m. 308/I gereği borçlunun duruşmaya davet edilmesi zorunluluğunun bulunmadığını belirtmektedir. Bu görüşe göre, projenin oylamasında hazır bulunan (İİK m. 302/II), mahkemeye tevdi edilen

³⁶ Karakaş (n 11) 907.

³⁷ “Mahkemece, İİK’nın 292. maddesi uyarınca borçlu vekilinin duruşmaya çağırılıp dinlendiği belirtilmiş ise de kanunun düzenlenme amacının borçlu asilin dinlenmesi olduğu dikkate alındığında, borçlu vekiline tebligat çıkarılması ve dinlenmesi geçerli değildir.” Y (Kapatılan) 15 HD, 2921/1695, 15.04.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

³⁸ “...aksi durumda ise iflas kararı verilmeden önce Kanunun 292/2 fıkrası uyarınca davacı tacirin duruşmaya bu maddeye göre dinleneceği meşruhatı verilen davetiye ile çağrılarak geldiği takdirde, beyanı alınarak hüküm kurulması gerekirken...” Y 6 HD, 4755/3074, 06.06.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

³⁹ “Somut olayda, mahkemece iflaslarına karar verilen borçlu şirketler’nin yetkili temsilcilerinin yargılama sırasında mahkemeye çağrılarak dinlenmediği, kanunun amir hükmünün yerine getirilmediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.”, Y 6 HD, 3541/4144, 07.12.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁴⁰ “İİK 308. madde uyarınca iflas kararı verilmesi İİK 177. madde şartlarına tabi kılındığına göre bu madde uyarınca iflas kararı verilmeden önce İİK’nın 177/4. maddesi gereğince borçlunun dinlenilmesi gerektiği sonucuna varmak gerekir.” Y 6 HD, 3164/5114, 02.11.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴¹ Karakaş (n 11) 907.

komiser raporunu (İİK m. 304/I) bilebilecek durumdaki borçlu, tasdik yargılaması sırasında hakkında verilmesi muhtemel bir kararı zaten öngörmektedir.

Kanımızca, hukukî dinlenilme hakkı (HMK m. 27) ile bağlantılı olarak, tasdik talebinin reddi ile hakkında iflâs kararı verilmesi gereken borçlunun İİK m. 308/I düzenlemesinin doğrudan doğruya iflâs sebeplerine yaptığı atıf sonucu, İİK m. 177/I-4.b. uyarınca duruşmaya davet edilmesi zorunludur⁴².

3. Borçlunun Mahkemede Dinlenilmesinin Zorunlu Olup Olmadığı

Konkordato prosedürü içerisinde iflâsına karar verilecek borçlunun usulüne uygun şekilde duruşmaya davet edilmesinin yanı sıra, duruşmada bizzat hazır bulunup, mahkemece dinlenilmesinin gerekli olup olmadığı farklı bir sorundur. Zira İİK m. 292/son'da “*duruşmaya davet eder*”; İİK m. 177/I-4.b.'de ise “*dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır.*” düzenlemeleri mevcuttur.

Yargıtay, hem konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde hem de konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilecek durumlarda, borçlunun duruşmaya davet edilmesinin yanı sıra, borçlunun (tüzel kişi ise yetkili temsilcisinin) duruşmada dinlenilmesi gerekliliğine işaret etmektedir⁴³. Öğretide ise söz konusu düzenlemelerden borçlunun bizzat dinlenilmesinin değil, usulüne uygun bir şekilde duruşmaya davet edilmesinin anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁴. Kanaatimizce, usulüne uygun davetiyeye rağmen duruşmaya gelmeyen borçlunun iflâsının açılmasının önünde herhangi bir engel yoktur.

⁴² “Bu nedenle somut olayda İİK'nın 292/son maddesinin uygulama yeri bulunmamaktadır, ancak İİK'nın 308 inci maddesinde, aynı Kanun'un 292/son maddesinden farklı olarak doğrudan doğruya iflâs nedenlerinden birinin bulunması hâlinde iflâs kararı verilmeden önce şirket yetkilisinin çağrılarak dinlenmesi yönünde açık bir düzenleme olmamakla beraber doğrudan doğruya iflâs nedenlerini düzenleyen İİK'nın 177 nci maddesinde, aynı Kanun'un 308 inci maddesindeki hâlin bulunması ve borçlunun dinlenmek üzere mahkemeye çağırılması gerektiği yönündeki düzenlemeler dikkate alındığında, İİK'nın 308 inci maddesi uyarınca, şirket yetkilisi mahkemeye çağrılarak dinlenmeden iflâs kararı verilmesi yerinde değildir.” YHGK, 2023/6-603, 2023/1216, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴³ Y 6 HD, 749/1181, 29.04.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 01.04.2025).

⁴⁴ Aynı yönde, bkz. Karakaş (n 11) 909; Borçlunun duruşmada dinlenilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin bkz. Altay, Eskiocak (n 21) 418; İsviçre öğretisinde duruşmada alacaklıların ve borçlunun dinlenilmesi gerekliliğinden bahsedilmektedir. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no. 13.

II. ADÎ KONKORDATO PROSEDÜRÜNDE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİNE İLİŞKİN BAZI SORUNLAR

A. İİK m. 177/I-3.b. Hükümünün Özel Bir İflâs Sebebi Olup Olmadığı

Konkordato sürecinde borçlunun iflâsına karar verilmesini düzenleyen bazı hükümler, doğrudan doğruya iflâs sebepleri ile bağlantılıdır (İİK m. 308/I, 308/f-II)⁴⁵.

7101 sayılı Kanun’la değiştirilen İİK m. 177/I-3.b. hükmü, konkordatonun tasdiki talebinin reddini, alacaklının iflâsa tâbi borçlusunun doğrudan doğruya iflâsını isteyebileceği sebepler arasında düzenlemiştir⁴⁶. Nitekim aynı durum, konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi için de geçerlidir (İİK m. 308/f). Ancak bu düzenlemenin tek başına ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olup olmadığı konusunda öğretide görüş birliği yoktur.

Öğretide bizim de katıldığımız bir görüş, 7101 sayılı Kanun’la İİK m. 308/I ve 308/f’de yapılan değişiklik sonrasında artık yeni ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi bulunmadığı, konkordatonun tasdiki talebinin reddine ya da konkordatonun tamamen feshine karar veren mahkemece başka bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığının tespit edilmesi durumunda, borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilebileceği yönündedir⁴⁷. Bu görüşe göre, İİK m. 177/I-3.b. hükmü, başlı başına bir iflâs sebebi değildir⁴⁸. Diğer bir görüş ise İİK m. 177/I-3.b. düzenlemesinin

⁴⁵ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 5; Ermenek (n 11) 508; Bu hâller, önce lazım gelen bir takip muamelesine ihtiyaç duyulmadan borçlunun iflâsının istenmesine olanak tanıdığından “*takipsiz iflâs*” ya da iflâs talebi herhangi bir prosedür izlenmeksizin doğrudan asliye ticaret mahkemesine iletildiği için “*doğrudan doğruya iflâs*” şeklinde de adlandırılmaktadır. Bkz. İsmet Sayhan, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016) 31; Bakî Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı* (2. Baskı Adalet Yayınları 2013) 1141; Mahmut Coşkun, *Konkordato ve İflâs* (3. Baskı Seçkin Yayınları 2024) 792; Eroğlu (n 6) 789; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 499; İİK’nın 177’nci maddesinin üst başlığında her iki adlandırmanın da kullanıldığı görülmektedir. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 564; Bu iflâs sebeplerinin maddî iflâs sebebi olduğu konusunda bkz. Sümer Altay, *Türk İflâs Hukuku C. I* (Vedat Kitapçılık 2004) 9 vd.

⁴⁶ Maddeler arasında oluşan çelişki nedeniyle yeniden yasal bir düzenleme yapılması gerektiği konusunda bkz. Sarısözen (n 1) 624 -625; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144 – 145.

⁴⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 566 – 567; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no.7; Sarısözen (n 1) 625.

⁴⁸ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

konkordatonun tasdiki talebi reddedilen ya da tamamen feshine karar verilen borçlu hakkında iflâsın açılmasını sağlamaya yönelik olduğunu, diğer doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin bulunması durumunda, zaten İİK m. 308/I gereği borçlunun iflâsına karar verileceğini belirtmektedir⁴⁹. Bu görüş, İİK m. 177/I-3.b. gereği konkordatonun tasdiki talebinin reddedilmesini ya da tamamen feshine karar verilmesini, iflâsa tâbi borçlu açısından tek başına ve doğrudan doğruya iflâs sebebi saymaktadır⁵⁰. Bu görüş taraftarlarınca, konkordatonun tasdiki talebi reddedilen ve borca batık olmadığı için iflâsı açılmayan borçlunun durumu örnek verilerek, alacaklılarca daha sonra yapılacak farklı bir taleple İİK m. 177/I-3.b. gereği, borçlunun doğrudan doğruya iflâsının istenmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir⁵¹.

B. Konkordato Prosedürü İçerisinde Doğrudan Doğruya İflâs Sebeplerinden Hangilerinin Uygulanabilir Olduğu

İcra ve İflâs Kanunu'nda yer alan doğrudan doğruya iflâs sebepleri, m. 177 ilâ 179'da düzenlenmiştir⁵². Doğrudan doğruya iflâs hâllerinde iflâs sebebi, bazen alacağa ilaveten ona özel bir sebep olabilirken, bazen de herhangi bir para alacağı söz konusu olmadan münhasıran aranan özel bir sebeptir⁵³. Bu niteliği itibarıyla doğrudan doğruya iflâsın öngörüldüğü her durumda, ayrı bir iflâs sebebi de bulunmaktadır⁵⁴.

Konkordato prosedüründe uygulanabilen doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden ilki, borçlunun zorunlu olarak iflâsını istemesi gereken hâllerdir. Bu bağlamda, sermaye şirketleri veya kooperatiflerin borca batık olması, zorunlu bir iflâs sebebidir (TTK, m. 376, 377; KK m. 63; İİK m. 179). Bir diğer zorunlu iflâs sebebi ise iflâsa tâbi borçlunun

⁴⁹ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (9. Bası Oniki Levha Yayınları 2022) 424, 548; Karakaş (n 11), 908; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144 – 145.

⁵⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144.

⁵¹ Karakaş (n 11) 908.

⁵² Doğrudan doğruya iflâs sebepleri, İİK dışında bazı özel kanunlarda da düzenlenmiştir. Bu durum çalışmamızın kapsamı ve sınırlarını aştığından ayrıntıya girmekten kaçınıyoruz. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes (n 49) 421 vd.

⁵³ Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 497 vd; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 564-565; Eroğlu (n 6) 789.

⁵⁴ Bu iflâs sebepleri borçlunun malvarlığı durumuna veya belirli bir fiiline yöneliktir. Bkz Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 547; Eroğlu (n 6) 789.

alacaklılarından biri tarafından haciz yolu ile yapılan takip sonucunda yarı mevcudunu kaybetmesi ve kalan malvarlığının da muaccel ve vadesi bir sene içinde gelecek diğer borçlarını ödemeye yetmemesidir (İİK, m. 178/III).

Alacaklının borçlusuna yönelik doğrudan doğruya iflâs isteminde bulunabileceği hâller, konkordato prosedüründe uygulanabilir nitelikteki diğer doğrudan doğruya iflâs sebepleridir. Bu hâller arasında sayılan İİK m. 177/I-1.b. hükümleri, konkordatonun tasdiki talebinin reddine veya tamamen feshine karar verilmesi durumunda uygulanmalıdır⁵⁵. Zira mühlet içerisinde benzer olasılıkları düzenleyen İİK m. 292/I-c düzenlemesi, söz konusu düzenlemeye nazaran özel norm olması nedeniyle öncelikle değerlendirilmelidir.

Öğretide, alacaklının borçlusunun iflâsını isteyebileceği diğer hâller arasında düzenlenen ödemelerin tatili (İİK m. 177/I-2.b.) ile borçlu açısından ihtiyari bir iflâs sebebi olan aciz hâlinin (İİK m. 178/I) konkordatoyla amaçlanan durum düşünülerek, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin arandığı durumlarda uygulanabilir nitelikte olmadığı ifade edilmektedir⁵⁶. Kanımızca, İİK m. 178/I' de düzenlenen aciz hâli, borçlu açısından ihtiyari bir iflâs sebebi olması nedeniyle, konkordato prosedürü içerisinde uygulanabilir nitelikte değildir. Ancak alacaklının borçlusunun iflâsını isteyebileceği hâller arasında olan ödemelerin tatili durumu, konkordato prosedüründe bir iflâs sebebi olarak evleviyetle uygulanabilir niteliktedir⁵⁷.

C. Mühletin Kaldırılması Hâlinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilmesi İçin İİK m. 292/I Hükmü Yanında Farklı Bir Doğrudan Doğruya İflâs Sebebinin Gerekli Olup Olmadığı

İcra ve İflâs Kanunu m. 292/I hükmü, İİK m. 308 ve 308/f düzenlemelerinin aksine, doğrudan doğruya iflâs sebeplerine atıf yapmamıştır. Ancak, borçlunun iflâsına

⁵⁵ Aynı yönde bkz. Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

⁵⁶ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 24.

⁵⁷ Nitekim ödemelerin tatili durumu, ödeme güçlüğü'nün bir işareti ise de ondan daha sorunlu ve ileri bir aşamayı ifade etmekte, aciz hâli ile borca batıklık arasındaki bir derece olarak düşünülmelidir. Bkz. Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 643-644.

karar verilebilmesi için İİK m. 292/I hükmünde sayılan sebeplerin yanında, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin gerekli olup olmadığı meselesi tartışmalıdır⁵⁸.

Yargıtay bazı kararlarında, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için İİK m. 292/I hükmünde yer alan sebeplere ek olarak, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığını aramıştır⁵⁹. Yargıtay'ın yakın tarihli bazı kararlarında ise iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması bakımından İİK m. 292/I'de sayılan sebeplerden birinin varlığı yeterli görülmüştür⁶⁰.

Öğretide bir görüşe göre, İİK m. 292/I de sayılan sebepler “*ara dönem iflâsı*” şartlarına ilişkin olup, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerine ayrıca gerek yoktur⁶¹. Diğer bir görüş ise, bu olasılıkta doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin aranmasına yöneliktir⁶².

Kanımızca, İİK m. 292/I düzenlemesi konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde iflâsa tâbi borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından konkordato prosedürüne özgü iflâs sebepleri⁶³ olduğundan, bu sebeplerin varlığını tespit eden mahkemenin farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığını araştırmaksızın borçlunun iflâsına karar vermesi gerekir⁶⁴.

⁵⁸ Tartışmalar için bkz. Sarısözen (n 1) 275.

⁵⁹ “Yapılacak inceleme neticesinde davacı şirketin borca batık olmadığı ve İİK’nin 292. maddesindeki şartların bulunmadığının anlaşılması halinde; iflas kararı verilmeksizin konkordato talebinin reddi ile yetinilmesi...” Y 6 HD, 2190/591, 07.02.2022; “Davacı borçlunun aktif ve pasif malvarlığının değerlendirilmesinde ise varlıklarının borçlarını karşılamadığı yani borca batık olduğu anlaşıldığına göre; İİK’nin 292/I-a,b bentleri gereğince iflas kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi...” Y 6 HD, 1675/1225, 19.09.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁶⁰ “...hem malvarlığının korunması amacıyla hem de konkordato projesinin başarıya ulaşamayacağını anlaşılması karşısında iflas koşullarının oluştuğunun kabulü gerekir.” Y 6 HD, 1432/2160, 22.05.2025; “Konkordato projesinin başarıya ulaşamayacağını anlaşılması ve İİK’nin 292/I-b maddesi dikkate alındığında temyizen incelenen karar...usul ve kanuna uygun olup...” Y 6 HD, 1817/2077, 29.05.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 24.10.2025).

⁶¹ Mesut Köksoy, *Adi Konkordato Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (Adalet Yayınevi 2022) 387.

⁶² Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 4; Sarısözen (n 1) 276.

⁶³ “İİK 292 maddesinde sayılan iflas nedenleri konkordato kurumuna özgü olup bu sebepleri kamu düzeni ile ilişkilendirmek mümkün değildir.” Y 6 HD, 5025/6127, 28.12.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁶⁴ “Diğer yandan İİK’nin 292. maddesinde; İflâsa tâbi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra aşağıdaki durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına resen karar verir.” Y 6 HD,

III. GEÇİCİ VEYA KESİN MÜHLET İÇERİSİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLEBİLECEK HÂLLER

A. Borçlunun Malvarlığının Korunması İçin İflâsının Açılması (İİK m. 292/I-a)

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsına karar verilebilecek hâllerden ilki, borçlunun malvarlığının korunması amacıyla iflâsının açılmasıdır⁶⁵. Konkordato teklifine göre alacaklıların eline geçmesi hedeflenen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçmesi muhtemel miktarı karşılaştıran tablo geçici mühlet talebiyle birlikte mahkemeye sunulmaktadır (İİK m. 286/I-d)⁶⁶. Alacaklıların iflâsa nazaran daha yüksek gelir elde edebilmesi, şüphesiz, konkordatonun başarı ile sonuçlanmasıyla mümkündür. Geçici veya kesin mühlet içerisinde bu durum tam aksine de seyredebilir. Özellikle, borçlunun işletmesinin sürekli şekilde zarar etmesi, malvarlığının aktif unsurlarını azaltır. Bu azalmanın geçici veya kesin mühlet boyunca devam edeceği nazara alındığında, konkordatonun tasdiki sürecine kadar borçlunun mevcudundaki bu değişimin alacaklıların aleyhine olacağı kuşkusuzdur⁶⁷.

Konkordato mühleti boyunca borçlunun başlangıçta mevcut olan malvarlığının aktif unsurlarında ciddi bir azalış olması, alacaklılar açısından tehlike arz eder. Zira borçlunun malvarlığının aktif unsurları, alacaklılar açısından bir nevi teminat vazifesi görür. Malvarlığının aktif unsurları, konkordato mühleti içerisinde mümkünse aynı kalmalı ya da artış göstermelidir⁶⁸. Bu sayede alacaklılar, konkordato mühleti içerisinde muhtemel bir iflâstan daha çok gelir elde edebilme olanağı yakalar⁶⁹. Aksi hâlde,

3245/4623, 05.12.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025); Eroğlu (n 6) 792; Kale, (n 1) 254 – 255; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 655.

⁶⁵ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no.8; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 676; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658; Eroğlu (n 6) 792; Uyar (n 1) 45; Altay, Eskiocak (n 21) 52. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, n. 6.

⁶⁶ Arslan, s. 793.

⁶⁷ Kötü niyetli borçlunun mühlet içerisinde malvarlığının aktif kalemlerini azaltıcı nitelikte işlemler yapması da ihtimal dâhilindedir. Bkz. Pekcanıtez, Erdönmez (n 3) 31.

⁶⁸ Ermenek (n 11) 521; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8.

⁶⁹ Sarısözen (n 1) 331 – 332.

alacakların alacaklarını olabildiğince yüksek miktarda tahsil edebilmesi için borçlunun iflâsına karar verilmesi gündeme gelir⁷⁰.

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun malvarlığı değerlerinin korunması amacıyla iflâsına karar verilmesi, kanımızca son çare olarak düşünülmelidir⁷¹. Zira İİK m. 287/I gereği borçlunun malvarlığının muhafazası için takip hukukuna özgü gerekli görülen tüm tedbirlerin alınabilmesi mümkündür⁷². Bu tedbirlerin kapsamı ve sınırları, mahkemece belirlenir⁷³. Alınan tedbirlere karşı kanun yolu kapalıdır (İİK m. 287/VI)⁷⁴. Bu düzenleme, borçlunun alacaklılarına veya malvarlığına zarar verici eylem ve işlemlerinin engellenmesini ya da işletmesinin korunması amacıyla diğer tüm önleyici tedbirlerin mümkün olan en kısa sürede verilmesini amaçlamaktadır⁷⁵. Sonuç olarak, borçlunun malvarlığının korunması mahkemece verilecek bir tedbir kararı ile sağlanabilecekse, geçici veya kesin mühlet kararı kaldırılmamalı ve borçlunun iflâsına karar verilmemelidir⁷⁶.

B. Konkordatonun Başarıya Ulaşmayacağı Anlaşılması (İİK m. 292/I-b)

⁷⁰ Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 66; Ermenek (n 11) 521; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 676; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658.

⁷¹ Aynı yönde bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6.

⁷² Hülya Ünal Kaya, ‘Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ (2021) 23(2) DEÜHFD 1228 – 1229; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 675; Suphi Aslanoğlu, Selim Cengiz, ‘Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi’ (2021) 7(1) Ekonomi, İşlet, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi 39; Arslan (n 1) 795; Sarısözen (n 1) 249 vd.

⁷³ Ünal Kaya (n 72) 1228 – 1229.

⁷⁴ Mühlet aşamasında İİK m. 287/I gereği mahkemece verilen tedbirlerin niteliği tartışmalıdır. Bu konuda baskın görüş, İİK’da yer alan mühlet içerisinde tedbire yönelik düzenlemelerin takip hukukuna özgü geçici hukukî koruma tedbiri niteliğinde olduğu yönündedir. Bkz. Muhammet Özekes, ‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı, 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler’, (Editör: Özekes M.) (Onikilevha Yayıncılık 2018) 79; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31.

⁷⁵ HMK’nın 389 vd. maddelerine göre maddî hukuku etkileyecek şekilde ihtiyati tedbir kararı verilebileceği yönündeki görüş için bkz. Ünal Kaya (n 72) 1229 vd; Aksi görüş için bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 31.

⁷⁶ Eroğlu (n 6) 793; Ermenek (n 11) 521; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, n. 8; Sarısözen (n 1) 332; Orantılı tedbirler konusunda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 298.

Borçluya konkordato mühleti verilmesinin temelde iki amacı vardır. Bunlar, borçların tasfiyesi ve malî durumun yeniden yapılandırılmasıdır⁷⁷. Konkordatonun başarılı bir şekilde sonuçlanacağını anlaşıması, aynı zamanda geçici mhletten kesin mühlete geçilebilmesi açısından bir ön koşuldur (İİK m. 289/III)⁷⁸. Konkordato mühleti içerisinde borçlunun malî durumunun düzelmeceğı açıkça anlaşılsa bile, sadece bu sebebe dayalı olarak mühlet kararı kaldırılmamalı ve borçlunun iflâsına karar verilmemelidir⁷⁹. Zira bu durumda, konkordatonun tasdiki ihtimali devam ediyorsa, artık konkordato klasik bir borç tasfiyesi işlevi görür. Ancak işaret edilen her iki ihtimalin de gerçekleşmeyeceğı anlaşılsa, mühlet kararı kaldırılarak, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilmelidir⁸⁰.

Öğretide, borçlunun önemli bir yatırımcısının yatırım kararını geri çekmesi, işletmenin müşteri çevresinin artık borçluyla çalışmak istememesi, büyük alacaklı gruplarının konkordato projesini kabul etmeyeceklerini önceden belirtmeleri gibi olgular, konkordatonun başarıya ulaşamayacağı hâllere örnek olarak verilmektedir⁸¹. Yargıtay, mühlet içerisinde borçlunun işletmesinin devamlılığı için gerekli olan kira ve elektrik gibi işletme giderleri ile personel ücretlerini ödeyememesini, işletmenin mevcut durumu itibarıyla hedeflediğı ciro düzeyine ulaşamamasını, konkordatonun başarı ile sonuçlanmayacağı konusunda yeterli görmektedir⁸².

⁷⁷ Taşpınar Ayvaz (n 3) 237; Mehaz SchKG m. 294/I hükmü bu konuda “iyileşme” veya “konkordatonun tasdiki” olasılıklarını ayrı ayrı ele almıştır. Bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296/b, no: 7; Öğretide, Türk hukuku açısından iyileşme ve konkordatonun tasdiki ihtimallerinin başarıya ulaşma ihtimali kapsamında değerlendirilmesi gerektiğı belirtilmektedir. Bkz. Sarısözen (n 1) 281.

⁷⁸ Levent Biçer, Mehmet Fethi Şua, ‘Borca Batık Olmayan Bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşmayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka Bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermelimidir?’ (2021) 18(2) YÜHFD, 735; Sarısözen (n 1) 280 vd.

⁷⁹ Sarısözen (n 1) 283; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 49.

⁸⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 66 – 67; Uyar (n 1) 68; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Sarısözen (n 1) 333.

⁸¹ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 67; Farklı örnekleme için bkz. Biçer, Şua (n 78) 736.

⁸² “Konkordato talep eden davacı şirketin komiser rapor ile sabit olduğu üzere geçici mühlet sürecinde işletmenin devamlılığı için gerekli olan kira ve elektrik gibi işletme giderleri ile personel ücretlerinin ödenemediğı; mevcut durumu itibarıyla hedeflenen ciro düzeyini tutturamayacağı...” Y 6 HD, 786/632, 20.02.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

Konkordatonun başarıya ulaşmayacağına anlaşılmamasının iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması açısından tek başına yeterli olup olmadığı, öğretide ve uygulamada tartışmalıdır. Yargıtay’ın yakın tarihli kararlarında, İİK m. 292/I-b düzenlemesi, iflâsın açılması açısından tek başına yeterli bulunmuştur⁸³. Ancak Yargıtay’ın İİK m. 292/I-b hükmü yanında, farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin (özelde borca batıklığın) varlığını aradığı kararları da mevcuttur⁸⁴.

Öğretide bir görüş, düzenlemenin amaçsal olarak yorumlanması ile bu düzenlemeye ek olarak diğer doğrudan doğruya iflâs hâllerinden en az birinin mevcut olması durumunda borçlunun iflâsına karar verilebileceğini ifade etmektedir⁸⁵. Diğer bir görüş ise düzenlemenin konkordato prosedürü içerisinde özel bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olduğunu ve tek başına uygulanabileceğini kabul etmektedir⁸⁶.

Kanımızca İİK m. 292/I-b hükmü, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsının açılmasını gerektiren özel bir iflâs sebebidir. Mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için İİK m. 292/I-b hükmü tek başına yeterli olup, bu sebebe ek olarak farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığına gerek yoktur. Ancak hüküm, konkordatonun tamamen feshi ile konkordatonun tasdiki talebinin reddi durumlarına nazaran daha soyut niteliktedir. Zira kanun koyucu konkordatonun tamamen feshi veya konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi durumunda, hukukî güvenlik ilkesi gereği borçlunun iflâsının açılmasında doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığını aramıştır. Sonuç olarak, mühlet içerisinde borçlunun iflâsına karar verilmesinde, konkordatonun başarıya ulaşmayacağı sonucunu ortaya

⁸³ Y 6 HD, 1817/2077, 29.05.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁸⁴ “...konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün görülmemesi halinde geçici mühlet aşamasında da kesin mühlet kararı verilmeyerek, konkordato talebinin reddi ile borçlunun iflasına karar verilebileceği gözetilerek, mobilya imalatçısı olan davacı şirketin piyasadan çek karşılığı araç toplayarak mali gücünün üzerinde usulsüz işlemlerle aşırı borçlandığı, tüm makine ve teçhizatlarının haczedildiği, faaliyetinin sonlandığı, projenin başarıya ulaşamayacağının anlaşıldığı ve borca batık olduğu anlaşılmakla iflasına karar verilmesi usul ve kanuna uygun olup...” Y 6 HD, 3633/ 886, 05.03.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁸⁵ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, n.4; Eroğlu (n 6) 794; Bu hükmün tek başına iflâs sebebi olmaması gerektiği konusunda bkz. Biçer, Şua (n 78) 736 vd.

⁸⁶ Ermenek (n 11) 519.

çıkaran durumların net bir şekilde ortaya konulması, borçlunun hukukî güvenliği açısından büyük önem arz etmektedir.

C. Borçlunun İİK m. 297 Hükümlerine Aykırı Davranması, Komiserin Talimatlarına Uymaması veya Alacaklıları Zarara Uğratmak Amacıyla Hareket Etmesi (İİK m. 292/I-c)

1. Borçlunun Komiserin Talimatlarına Uymaması

Borçlu, mühlet içerisinde konkordato komiserinin talimatlarına uygun davranmalıdır. Komiserin talimatlarına uyulmaması, mühlet kararının kaldırılmasına ve konkordato talebinin reddine yol açar. Bu durum, aynı zamanda iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılmasına sebep olabilir⁸⁷. Ancak bu konuda öğretide görüş birliği yoktur.

Öğretide bir görüşe göre, komiserin talimatlarına uygun davranılmaması durumunda, mühlet kararı kaldırılabilir ise de, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az biri mevcut olmayan borçlunun iflâsına karar verilemeyeceğini belirtmektedir⁸⁸. Bu görüşe göre, mahkemece durumun ağırlığına göre iflâs dışında farklı bir tedbire karar verebilecektir⁸⁹. Bazı yazarlar ise borçlunun mühlet içerisinde komiserin amaca uygun ve hukuka aykırı olmayan talimatlarına açıkça aykırı davranmasının iflâsın açılması açısından yeterli olduğunu belirtmektedir⁹⁰.

Kanımızca, borçlunun komiserin verdiği her talimata uymaması, mühlet kararının kaldırılmasına ve iflâsa yol açmamalıdır. Borçlunun komiserin hukuka aykırı talimatını yerine getirmemesi doğaldır. Komiserin mühlet içerisindeki hukuka uygun her talimatı da kayıtsız şartsız yerine getirilemez. Komiserin verdiği talimatın konkordatonun amacına matuf, borçlunun işletmesinin faaliyetine özgü veya tasarruf işlemlerine⁹¹ yönelik olması gerekir.

⁸⁷ Budak, Tunç Yücel (n 11) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Ermenek (n 11) 521 – 522; Konkordato komiserinin görev ve yetkileri konusunda bkz. Aslanoğlu, Cengiz (n 72) 49-50; Altay, Eskiocak (n 21) 152.

⁸⁸ Eroğlu (n 6) 795 – 796.

⁸⁹ Ermenek (n 11) 522; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Sarısözen (n 1) 337.

⁹⁰ Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 68; Uyar (n 1) 68; Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 8.

⁹¹ Bu konudaki tasarruf işlemlerinin malvarlığının pasifini artırdığı belirtilmektedir. Bkz. Altay, Eskiocak (n 21) 176.

İflâsın olumsuz ve ağır sonuçları da düşünülerek, borçlunun komiserin hangi talimatına uymadığı, talimatın hukuka uygun olup olmadığı ve bu durumun konkordato sürecini ne oranda etkilediği mahkemece tespit edilmelidir⁹². Borçlunun komiserin hukuka uygun ve konkordatonun amacının gerçekleşmesine yönelik talimatlarına aykırı davranışı, konkordato sürecinin başarıyla sonuçlanmasına engel olacak ölçüde süreklilik arz ederse, borçlunun iflâsına karar verilmelidir⁹³.

2. Borçlunun Alacaklılarını Zarara Uğratmak Amacıyla Hareket Etmesi

Borçlu, konkordato prosedürü içerisinde faaliyetlerine devam edebildiği malî durumunu iyileştirebilir ve projesinde belirttiği borç ödemelerini gerçekleştirebilir. Bu bakımdan borçlu, faaliyetlerini komiserin nezareti altında kendisi yürütür (İİK m. 290/II-b)⁹⁴. Konkordato geçici veya kesin mühlet içinde malvarlığı üzerinde takip hukukuna özgü geçici hukukî himaye tedbiri bulunan ve işlemlerini komiserin nezareti altında yapabilen borçlunun alacaklılarına zarar verici hareketlerde bulunması oldukça güçtür (İİK m. 287/I, 297/I). Ancak borçlunun borçlarını tasfiye etme ve malî durumunu yeniden yapılandırma amacı dışında, konkordatoyu bir araç olarak kullanıp, alacaklılarını zarara uğratması da ihtimal dâhilindedir⁹⁵.

7155 sayılı Kanun⁹⁶ ile İİK m. 292/I-c ye eklenen “*ya da borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği anlaşılıyorsa*” ifadesi, kötü niyetle hareket eden borçlunun mühlet içerisinde alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla yapmış olduğu eylem ve işlemlere işaret etmektedir⁹⁷. Hemen ifade etmek gerekir ki borçlu, bu nevi

⁹² “...konkordato talep eden bakımından komiser talimatlarına uymadığından bahsedilemeyeceği dikkate alındığında İİK’nın 292/I-c maddesi uyarınca iflas kararı verilmesi mümkün değildir.” Y 6 HD,1049/1882, 30.05.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁹³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677: Bu konuda ölçülülük ilkesi açısından iflâs yerine farklı bir tedbire de karar verilebileceği konusunda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 296b, no: 6, 8.

⁹⁴ Tanrıver, s. 69; Kuru, s. 1466, Pekcanıtez, Erdönmez (n 3) 83; Kale (n 1) 236.

⁹⁵ Böyle bir durumun varlığının kesin mühlete geçmeden geçici mühlet içerisinde değerlendirilmesi gerektiği konusunda bkz. Eroğlu (n 6) 796.

⁹⁶ 09.12.2018 t. ve 30630 s. RG.

⁹⁷ “Maddeyle, kesin mühletin kaldırılması, konkordato talebinin reddedilmesi ve iflâsa tabi olan borçlu bakımından iflâsa, iflâsa tabi olmayan borçlu bakımından da talebin reddine karar verilmesine ilişkin hallere, borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket etmesi durumu da eklenmektedir. Atıf sebebiyle bu hüküm geçici mühlet içinde de uygulanabilecektir.” (7155 sayılı Kanun, m. 16 gerekçesi).

eylem ve işlemleri konkordatonun tasdikine ilişkin yapılacak yargılamadan çok kısa süre önce de gerçekleştirmiş olabilir⁹⁸.

Borçlunun alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareketine örnek olarak, İİK m. 277 ilâ 284’de düzenlenen iptale tâbi tasarruflar ya da Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 19 gereği muvazaalı işlemler verilebilir⁹⁹. Borçlunun barter sözleşmesi ile hak ettiği taşınmazı asıl yüklenici üzerinden bir başka kişiye devretmesi¹⁰⁰, sigorta şirketi tarafından gönderilen paranın üçüncü kişilerin hesabına aktarılması, nakit çekim işlemlerinin mahkemenin veya komiserlerin bilgisi ve onayı dışında yapılması gibi olgular, borçlunun alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareketi olarak değerlendirilmektedir¹⁰¹. Borçlunun alacaklılarına zarar verme kastıyla hareket ettiğini gösteren bu nevi olgular, yaklaşık ispat ölçütüne göre belirlenir¹⁰².

İşaret edilen bu gibi durumlarda, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için eylemin ağırlığı, sürekliliği ve borçlunun malvarlığı üzerinde bıraktığı etkinin tespit edilmesi önemlidir. Mahkeme, borçluyu uyarma, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırma veya iflâsa karar verme bakımından seçeneğe sahiptir¹⁰³. Ancak iflâsa karar verilmesi açısından farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığının aranmasına gerek yoktur. Mühlet içerisinde alacaklılara zarar verici davranışlar, geçici veya kesin mühlet kararının kaldırılması ile borçlunun iflâsının açılması açısından tek başına yeterlidir.

3. İİK m. 297 Hükmüne Aykırı Davranma

⁹⁸ “Konkordatonun tasdiki isteminde bulunmadan 3 gün öncesinde çok sayıda ticari ve binek araç olarak borçlarını artıran davacı şirketin İİK’nın 292/c maddesinde düzenlenen alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği açık olup mahkeme kararında isabetsizlik bulunmamaktadır.” Y 6 HD, 4895/90, 18.01.2023, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

⁹⁹ Güray Erdönmez, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, (Onikilevha Yayınları 2019) 13 – 16.

¹⁰⁰ Farklı bir örnek için bkz. Eroğlu (n 6) 796.

¹⁰¹ “...yine; talepçi şirketin sigorta şirketi tarafından gönderilen parayı üçüncü kişilerin hesabına aktarım ve nakit çekim işlemlerinin mahkemenin ve komiserler kurulunun bilgisi ve onayı dışında yapıldığı ve alacaklıları zararlandırıcı işlem niteliği taşıdığı anlaşıldığından...” Y 6 HD, 3530/98, 16.01.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹⁰² Eroğlu (n 6) 796.

¹⁰³ Ermenek (n 11) 522; Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 32, 33.

Borçlunun konkordato prosedüründe tasarruf yetkisi kural olarak ortadan kalkmaz¹⁰⁴. Borçlu, faaliyetlerine komiserin nezareti altında devam eder (İİK m. 290/II-b). Bu bakımdan borçlunun tasarruf yetkisi, iflâs prosedüründe olduğu gibi kısıtlanmamıştır¹⁰⁵. Bu durum, konkordatonun bir borç tasfiyesi olması yanında, borçlunun işletmesinin başında kalmasını sağlayarak, malî durumunun yeniden yapılandırılmasını hızlandırır¹⁰⁶.

Borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini kullanmasının komiserin onayına bağlanması ya da bu yetkinin tamamen komisere devrilmesi, mahkemenin takdirine bağlıdır (İİK m. 297/I). Bazı işlemler ise bizzat mahkemenin izni ile yapılmalıdır (İİK m. 297/II). Öğretide¹⁰⁷ “*yasak işlemler*” olarak adlandırılan bu hâller, mühlet kararından sonra rehin tesis edilmesi, kefil olunması, ivazsız tasarruflarda bulunulması, taşınmazların ve işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırların ve işletmenin devamlı tesisatının devredilmesi veya üzerinde kısmen ya da tamamen sınırlı aynî hak tesisidir (İİK m. 297/II). Mahkemenin izni dışında yapılan bu işlemler, hükümsüzdür¹⁰⁸.

7327 sayılı Kanun¹⁰⁹ ile İİK m. 297/II’ de yapılan değişiklikle yukarıda işaret edilen yasak işlemler hakkında mahkemece karar verilmeden önce komiserin görüşü ve alacaklılar kurulunun¹¹⁰ muvafakati aranmıştır. Bu düzenleme üç açıdan eleştiriye açıktı.

¹⁰⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 687; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 83; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 662; Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 2.

¹⁰⁵ Tanrıver (n 1) 72; Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1.

¹⁰⁶ Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1; Kanun koyucu, borçlunun işletmesini en iyi bilen kişi olduğunu düşünerek, dışarıdan gelen birinin işletmeyi yönetmesi yerine borçlunun işletmesinin faaliyetini bizzat yürütmesini hedeflemiştir. Bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 85.

¹⁰⁷ Hunkeler (n 14) Art. 298, no: 1; Sarısözen (n 1) 337; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 688; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 92; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 662 – 663.

¹⁰⁸ Altay, Eskiocak (n 21) 173; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 84; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 688; Hükümsüzlüğe karar verecek mahkeme, bizzat konkordato prosedürünü inceleyen mahkemedir. Bkz. Eroğlu (n 6) 798; Hükümsüzlük kararı verildikten sonra konkordatonun tasdik edilmemesi ya da mühletin kalkmış olması sonuca etkili olmayıp, işlemi geçerli hâle getirmez. Bkz. Tanrıver (n 1) 76; Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 5.

¹⁰⁹ 19.06.2021 t. ve 31516 s. RG.

¹¹⁰ Alacaklılar kurulunun hukukî niteliği konusunda bkz. Levent Börü, ‘Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu’ (2018) 9(2) İnÜHFD 350.

İlk olarak, alacaklılar kurulu ancak kesin mühlet sürecinde oluşturulabileceğinden (İİK m. 289/IV), geçici mühlette yasak işlemlerin mahkeme izni ile yapılabilmesi imkânsızdı. İkinci olarak, istisnalar dışında alacaklılar kurulu oluşturulması zorunlu olmamasına rağmen, eşitlik ilkesini zedeleyen şekli bir zorunluluk yaratılmıştı. Son olarak, yasak işlemlerin alacaklılar kurulu oluşturulmadan yapılıp yapılamayacağı belirsizdi. Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), hükmünde yer alan “*muafakati*” ve “*ile alacaklılar kurulunun*” ibarelerini, Anayasa aykırı bularak iptal etmiştir¹¹¹. Böylece, İİK m. 297/II hükmünün geçici mühlet içerisinde uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki tereddütler ortadan kalkmıştır¹¹².

Resmî sicillere kayıtlı malvarlığı değerleri yönünden geçici mühletle birlikte verilen tedbir kararı, ilgili sicile işlenmektedir. Borçlunun bu malvarlığı üzerinde tek başına tasarrufta bulunması neredeyse imkânsızdır. Ancak tedbir kararı ile tedbirin sicile işlenmesi anı arasında sicile kayıtlı malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf işlemi yapan borçlunun kötü niyetli olduğu açıktır. Yine, borçlu resmî sicillere kayıtlı olmayan malvarlığı değerleri üzerinde yasak işlemlerde de bulunabilir. Mahkeme, bu konuda komiserlerden ayrıntılı bir rapor talep etmeli, tasarrufun ne oranda alacaklıların haklarını etkilediğini açık bir şekilde ortaya koymalıdır¹¹³.

Üzerinde durmak istediğimiz bir başka husus, söz konusu düzenlemenin takip hukukuna hâkim olan ölçülülük ilkesi açısından durumudur¹¹⁴. İİK m. 297 hükmüne aykırı davranışı sebebiyle borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için eylemin veya işlemin ağırlığı, alacaklılar üzerinde bıraktığı etki ve konkordato prosedürüne yansımaları mahkemece sağlıklı bir şekilde tespit edilmelidir¹¹⁵. Mahkeme, bu değerlendirmeyi

¹¹¹ AYM, 10/97, 04.04.2024, (06.06.2024 t. ve 32568 s. RG).

¹¹² AYM’nin İİK m. 297/II hükmünün iptaline yönelik kararı öncesinde, normun geçici mühlette uygulanabilirliği konusunda bkz. Ermenek (n 11) 515 – 516.

¹¹³ Nitekim İsviçre hukukunda, Kanun’da sayılan yasak işlemlere borçlunun uymaması nedeniyle iflâsına karar verilebilmesi için borçlunun konkordato mühleti içerisinde kurallara uymak istememesinden ve yasaklanan davranışın önemli bir etki doğurması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bkz. Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 68.

¹¹⁴ Bu konuda bkz. Hunkeler (n 14) Art. 298, no 32, 33; Ölçülülük ilkesi için bkz. Isaak Meier, *Restschuldbefreiung* (Schulthess Verlag 2012) 63.

¹¹⁵ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 297, no. 33.

yaparken alacaklı ve borçlu menfaatlerini gözetir¹¹⁶. Farklı bir tedbir alınarak borçlunun bu nevi eylem ve işlemlerde bulunması engellenebilirse, iflâs son çare olarak düşünülmelidir¹¹⁷. Nitekim bu konuda seçenekli bir değerlendirme yapma yetkisi mahkemeye tanınmıştır (İİK m. 297/III).

4. Borca Batık Durumdaki Sermaye Şirketinin veya Kooperatifin Konkordato Talebinden Feragat Etmesi (İİK m. 292/I-d)¹¹⁸.

Borca batıklık, sermaye şirketi veya kooperatifin mevcudunun ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmemesidir¹¹⁹. Doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden olan borca batıklığın mahkemeye bildirilmesi zorunludur (İİK m. 179; TTK m. 376/III, 375/I- 634; KK m. 63). Borca batıklık olgusunun bildiriminin zorunluluğu konusundaki temel amaç, borçlunun içinde bulunduğu bu durumu bilmeyen ve onunla yeni hukukî ilişkiye girecek üçüncü kişileri ve alacaklıları korumaktır¹²⁰.

Aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilanço¹²¹ göre borca batık olduğunun şirket veya kooperatifin idare ya da temsilinden sorumlu kişiler veya tasfiye memurlarınca beyan edilmesi ve bu durumun mahkemece tespit edilmesi üzerine, önceden takibe gerek kalmaksızın şirket veya kooperatifin iflâsına karar verilir¹²². Alacaklılar da bu durumda iflâs isteminde bulunabilir¹²³.

¹¹⁶ Eroğlu (n 6) 800.

¹¹⁷ Hunkeler (n 14) 296b, no: 8; Pekcanitez, Erdönmez (n 14) s. 68; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8.

¹¹⁸ Söz konusu düzenlemenin mehzaz SchKG’de herhangi bir karşılığı bulunmamaktadır.

¹¹⁹ Oğuz Atalay, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (Güncel Yayınevi 2007) 20; Biçer, Şua (n 78) 732.

¹²⁰ İbrahim Ermenek, *İflâsın Ertelenmesi* (Adalet Yayınevi 2009) s. 47; Ermenek (n 11) 510; Sınırlı sorumluluk gereği, şirketin malvarlığı alacaklıların en önemli teminatıdır. Bkz. Biçer, Şua (78) 732.

¹²¹ Ara bilanço, işletmenin devamlılığı esası ve muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenmelidir. Bkz. Ermenek (n 1) 516; Arslan (n 1) 791.

¹²² “İİK’nin 179. maddesi uyarınca doğrudan iflas sebebi olan borca batıklığın sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için mümkün olduğu, İİK’nin 308. madde atfı gereği İİK’nin 177 ve 178. maddeleri uyarınca gerçek kişi tacir yönünden bir iflas sebebinin bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği, farklı bir iflas sebebinin bulunmaması halinde gerçek kişi tacir yönünden İİK’nin 179. maddesi uyarınca iflas kararı verilemeyeceği...” Y 6 HD, 3387/123, 16.01.2025, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 29.03.2025).

¹²³ Eroğlu (n 6) 791; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 572; Sayhan (n 45) 48-49; Ermenek (n 121) 8; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 553.

Borca batık durumdaki sermaye şirketi ve kooperatif, iflâs istemi ile birlikte konkordato talebinde de bulunabilir (TTK m. 377; KK m. 63/son). Konkordato talebinden feragat edilirse, mühlet kararı kaldırılarak, talebin reddine karar verilir¹²⁴. Bu durumda, borçlunun iflâsının açılması da zorunludur (İİK m. 292/I-d)¹²⁵. Nitekim borca batık durumdaki sermaye şirketi veya kooperatifin konkordato talebinden feragat etmesi, aynı zamanda örtülü bir iflâs bildirimidir¹²⁶.

Borca batıklık, doğrudan doğruya iflâs sebebi olduğu için mahkemece farklı bir iflâs nedeni aranmaz¹²⁷. Buna karşılık, borca batıklığın devam edip etmediğinin mahkemece kendiliğinden araştırılması gerekir¹²⁸. Yargıtay, borca batıklığın karar tarihine en yakın bilanço verileri esas alınarak belirlenmesi gerektiği görüşündedir¹²⁹.

IV. KONKORDATONUN TASDİK EDİLMEMESİ HÂLİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ

A. Genel Olarak

Konkordatonun tasdikine karar verilebilmesi için İİK m. 305 hükmünde yazılı şartların sağlanması gerekir. Bu bakımdan, borçlunun projesinde ödemeyi teklif ettiği miktarın kaynakları ile uyumlu olması, alacaklıların eline geçecek miktarın iflâsa nazaran daha yüksek olması, teminat yatırılması gereken durumlarda borçlunun teminatı

¹²⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 677; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 658; Uyar (n 1) 68; Eroğlu (n 6) 797.

¹²⁵ Altay, Eskiocak (n 21) 152; Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Candemir (n 11) 340; Ermenek (n 11) 519; “*Konkordato talep eden davacının konkordato tasdik kararı kesinleşinceye kadar her zaman talebinden feragat edebileceği dikkate alınarak, İİK’nın 292/1-d hükmü uyarınca feragat talebinin kabulü ile davacı şirketin iflasına karar verilmesi gerekirken...*” Y 6 HD, 117/4485, 03.10.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹²⁶ Budak, Tunç Yücel (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 292, no. 8; Eroğlu (n 6) 797.

¹²⁷ “*İİK’nın 292/1-d maddesi uyarınca iflas kararı verilebilmesi için talep eden şirketin borca batık olması gereklidir.*” Y. 6. HD, 2122/3011, 26.09.2024, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

¹²⁸ Ermenek (n 11) 519.

¹²⁹ “*Bu durumda TTK 376 maddesinde belirtilen usulle şirketin borca batık olup olmadığının rayiç değerlere göre belirlenip denetime açık rapor alındıktan sonra konkordato talebinden vazgeçen davacı şirketin durumu belirlenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken ...*” Y (Kapatılan) 15 HD, 1883/2600, 09.06.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 02.04.2025).

yatırması, harçların ikmal edilmesi ve konkordatonun öngörülen nisap çerçevesinde alacaklılar tarafından kabul edilmesine dair şartların gerçekleşmesi gerekir¹³⁰.

Konkordatonun tasdiki şartlarının oluşmadığının tespit edilmesi hâlinde, borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olmaması durumunda, mahkemece sadece konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi ile yetinilmelidir¹³¹. Borçlunun iflâsa tâbi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması hâlinde, mahkemece konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsının açılmasına karar vermek zorundadır (İİK m. 308/I)¹³². Görüldüğü üzere, iflâsa tâbi borçlu açısından tasdik talebinin reddinin yanı sıra, doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığı da gereklidir¹³³.

B. İflâsın Açılmasının Sonuçları

Konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsının açılmasına karar verilmesiyle, iflâsa bağlı hukukî sonuçlar kendiliğinden doğar. Mahkemece, konkordatonun tasdiki talebinin reddine ilişkin karar, İİK m. 288'e göre ilân edilir (İİK m. 308/I). Borçlunun iflâsının açılmasına ilişkin karar ise İİK m. 166/I'e göre borçluya tebliğ edilip, İİK m. 166/II'ye göre ilân edilmelidir. Bu durumda iki ayrı ilân mevcuttur¹³⁴.

¹³⁰ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 6.

¹³¹ İİK m. 301'in eski düzenlemesi, “*Konkordato tasdik olunmaz yahut mühlet kaldırılırsa, borçlu iflâsa tabi kişilerden olmasa bile, alacaklılardan birisinin 300 üncü maddeye göre yapılacak ilândan itibaren on gün içinde vuku bulacak talebi üzerine borçlunun derhal iflâsına karar verilir.*” şeklindeydi. Bu bağlamda, konkordatoya başvuran iflâsa tabi olmayan borçlunun iflâs riski ile karşılaşma ihtimali vardı. Bkz. Kale (n 1) 254; Eleştiriler için bkz. Süha Tanrıver, ‘*İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları*’ (2017) MİHBİR 13. Antalya Toplantısı 250.

¹³² Hunkeler (n 14) Art. 309, no: 2; Altay, Eskiocak (n 21) 354; İsviçre hukukunda, konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi, iflâsa tâbi olsun veya olmasın borçlunun iflâsının açılması için tek başına yeterli kabul edilmekte, farklı bir iflâs sebebi aranmamaktadır (SchKG Art. 309) Bkz. C. Jaeger, *Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs* (Zweiter Band Institut Orel 1911) Art. 309, 457; Mülga konkordato hükümlerinde, buna benzer şekilde konkordatonun reddi halinde borçlunun tacir olup olmadığına bakılmaksızın iflasına karar verileceği düzenlenmekteydi (Mülga İİK m. 301/I).

¹³³ Kale (n 1) 254; Eroğlu (n 6) 801; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 144; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 35) 671; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 3.

¹³⁴ Sarısözen (n 1) s. 627; Tasdik talebinin reddiyle birlikte iflâsın açılmasına karar verildiği hâllerde, her iki durumun aynı ilânda bulunmasında sakınca olmadığına dair bkz. Eroğlu (n 6) s. 801; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 8.

İflâs tasfiyesinin türünü belirleme yetkisi kural olarak iflâs dairesine aittir (İİK m. 208/III). 7327 sayılı Kanun¹³⁵ ile eklenen İİK m. 308/II düzenlemesi gereği mahkemece, iflâs tasfiyenin basit ya da adî tasfiye usulüne göre yapılmasına, gerektiğinde adî tasfiyenin konkordato komiserleri tarafından yerine getirilmesine karar verilmelidir¹³⁶. Bu hâlde, adî tasfiyede iflâs idaresine ait görev ve yetkiler, komiserler tarafından kullanılır (İİK m. 308/II).

İflâsın açılmasıyla konkordato prosedüründen iflâs tasfiyesine geçilir. Mühlet içerisinde komiserin onayıyla doğan borçlar masa borcu sayılır, açılacak tasarrufun iptali davalarında mühlet içerisinde geçen zaman dikkate alınmaz, alacaklarını konkordatoya yazdıran alacaklıların ayrıca masaya alacak kaydı yapmalarını gerek duyulmaksızın, bu alacakların konkordato dosyasından tespit edilerek sıra cetveline geçirilmesi mümkündür¹³⁷.

V. KONKORDATONUN TAMAMEN FESHİNDE BORÇLUNUN İFLÂSINA KARAR VERİLMESİ

Borçlunun kötü niyetli davranışlarla¹³⁸ konkordatoyu sakatladığı anlaşılırsa, alacaklılardan biri ya da birkaçı tasdik kararını veren mahkemeye müracaat ederek, konkordatonun tüm alacaklar yönünden feshine karar verilmesini isteyebilir (İİK m. 308/f-I).

Mahkemece, konkordatonun tamamen feshine karar verilirse, alacaklıların tamamı, konkordato hükümleri ile bağlı olmaktan kurtulur¹³⁹. Bu durumda, iflâsa tâbi borçlu açısından farklı bir risk de doğar¹⁴⁰. Zira konkordatonun tamamen feshi ile

¹³⁵ 19.06.2021 t. ve 31516 s. RG.

¹³⁶ Sarısözen (n 1) 628.

¹³⁷ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 9.

¹³⁸ Yeşilova (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308/f, no. 14; Ermenek (n 1) 523 – 524; Sarısözen (n 1) 122 vd.

¹³⁹ Hunkeler (n 14) Art. 313, no: 1.

¹⁴⁰ İflâs içi konkordato prosedüründe tasdikine karar verilen konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi durumunda, mahkemece yapılması gereken işlem konusunda herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide, bu olasılıkta mahkemenin konkordatonun tamamen feshi kararıyla birlikte borçlu hakkındaki iflâsın kaldırılmasına ilişkin önceki kararın geri alındığına işaret etmesinin yeterli olacağını ifade eden yazarlar vardır. Bkz. Altay, Eskioçak (21) 419; Bu durumda iflâsın hukukî

borçlunun doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması durumunda kendiliğinden iflâsının açılması gerekir (İİK m. 308/f-III, 308/I)¹⁴¹.

İİK m. 308/f-III hükmünün İİK m. 308'e yaptığı atıf nedeniyle, konkordatonun tasdiki talebinin reddi ile borçlunun iflâsına karar verilebilen hâller açısından geçerli olan hususlar burada da uygulanır¹⁴².

VI. İİK m. 308/d HÜKMÜNÜN KONKORDATO SÜRECİNDE İFLÂSA ETKİSİ

Konkordato prosedüründe, alacaklılar arasında eşitlik prensibi bulunur¹⁴³. Borçlu, alacaklılar toplantısında veya diğer bir zamanda projenin oylanması sırasında nisabı sağlamak için bir ya da birden fazla alacaklısına gizli bir şekilde vaatte bulunabilir¹⁴⁴. Borçlunun alacaklılardan birine ya da birkaçına konkordato projesinde gösterilenden fazla şekilde veya daha avantajlı bir ödeme planı izleyerek ödeme yapacağına yönelik verdiği vaatler hükümsüz sayılmıştır (İİK m. 308/d).

Yukarıda işaret edilen şekilde vaatte bulunulması, geçici veya kesin mühlet içerisinde borçlunun alacaklılarına zarar verici hareketi (İİK m. 292/I-c); konkordatonun tasdiki sürecinde ise İİK m. 177/I-1.b. gereği alacaklıların haklarını ihlâl eden hileli bir işlem olarak değerlendirilir¹⁴⁵. Bu durumun varlığı konkordatonun tasdiki kararından sonra anlaşılır ise İİK m. 308/f gereği konkordatonun tamamen feshine sebep olur. İşaret

sonuçlarının doğması için borçlunun kendiliğinden iflâsına karar verilmesi gerektiği görüşü için bkz. Sarısözen (n 1) 737.

¹⁴¹ Sarısözen (n 1) 698; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 716; Altay, Eskiocak (n 21) 418 – 419; Hunkeler (n 14) Art. 313. No: 9.

¹⁴² Bkz. B. IV.

¹⁴³ Tanrıver, Deynekli (n 3) 31 vd; Pekcanitez, Erdönmez (n 3) 159; Eroğlu (n 3) 21 vd; Şüphesiz bu eşitlik mutlak anlamda değildir. Bu eşitlik zamansal ve statüsel olarak belirlenmiştir. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 652.

¹⁴⁴ Borçlu, alacaklılar arasında eşitliği bozacak şekilde vaatte bulunamaz. Bkz. Sarısözen (n 1) 677.

¹⁴⁵ Bu durum, bir icra iflâs suçu niteliğindedir (İİK m. 333). Ayrıntılı bilgi için bkz. Mine Ercevahir, 'Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi' (2023) (1) YBHD 254; Sarısözen (n 1) 677.

edilen her üç olasılıkta da iflâsa tâbi borçlunun kendiliğinden iflâsının açılması mümkündür¹⁴⁶.

SONUÇ

Konkordato prosedürü, borçlunun muhtemel bir iflâstan kurtuluş yolu olması yanında, iflâs riskini de içinde barındırır. Bu niteliği gereği, konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren sebepler, özel olarak düzenlenmiştir (İİK m. 292/I). Konkordato talebinin reddine veya konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi durumunda ise iflâsa tâbi borçlunun iflâsının açılması açısından doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması şartı aranmıştır (İİK m. 308/I, 308/f).

Konkordato geçici veya kesin mühleti içerisinde borçlunun malvarlığının korunması ihtiyacı hissedilmesi veya konkordatonun başarıya ulaşamayacağının anlaşılması, borçlunun iflâsını gerektiren ilk sebeplerdir (İİK m. 292/1-a,b) Ancak bu hâller, kapsamı ve sınırları tayin edilemediğinden diğer iflâs sebeplerine nazaran daha soyut niteliktedir. Öğretide¹⁴⁷ borçlunun iflâsının açılması açısından bu sebeplerin yanında doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin varlığının aranmasının hukukî güvenlik ilkesi açısından doğru olacağı belirtilmektedir. Nitekim Yargıtay uygulamaları da bu görüşü desteklemektedir¹⁴⁸. Kanımızca, İİK m. 292/I'de yer alan hâllerin varlığı, borçlunun iflâsına karar verilebilmesi açısından tek başına yeterlidir. Ancak bu düzenlemenin konkordatonun ruhuna uygun, amaçsal ve dar olarak yorumlanması gerekir. Ölçülülük ilkesi gereği, farklı bir tedbire karar verilerek borçlunun malvarlığının korunması veya konkordatonun başarıya ulaşma şansının elde edilebilmesi mümkünse, iflâsın son çare olarak düşünülmesi daha uygun olur.

Borçlunun İİK m. 297 hükmüne aykırı davranması, konkordato komiserinin talimatlarına uymaması veya alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareket etmesi,

¹⁴⁶ Eroğlu (n 6) 802 – 803.

¹⁴⁷ Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no. 4; Sarısözen (n 1) 276.

¹⁴⁸ YHGK, 2023/6-603/1216; Y 6 HD, 1675/1225, 19.09.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim: 31.03.2025).

konkordato mühleti içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren diğer sebepler arasındadır (İİK m. 292/I-c). Şüphesiz takip hukukuna hâkim olan ölçülülük ilkesi, bu sebepler açısından da geçerlidir. Konkordato ile amaçlanan durum ve iflâsın borçlu ile alacaklılar açısından doğurduğu ağır sonuçlar gözetilerek, komiserin hangi talimatlarına uyulmadığı veya alacaklıların zararına yönelik borçlu hareketlerinin konkordato prosedürü üzerinde nasıl bir etki doğurduğu açıkça tespit edilmelidir. Bu bağlamda, iflâsa karar verilmesi dışında farklı bir çözüm yolunun mümkün olması hâlinde, öncelikle bu yolun denenmesi gerekir.

Borca batık durumdaki sermaye şirketi veya kooperatifin konkordato talebinden feragat etmesi, mühlet içerisinde borçlunun iflâsını gerektiren son hâldir. Bu durum, borçlu açısından aynı zamanda örtülü bir iflâs bildirimi niteliğindedir (İİK m. 292/I-d).

Doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden en az birinin bulunması, konkordatonun tasdiki talebinin reddi veya tamamen feshi üzerine borçlunun iflâsının açılabilmesinin şartları arasındadır (İİK m. 308, 308/f, 177 ilâ 179; TTK m. 376, 377; KK m. 63). Konkordatonun tasdiki talebinin reddine karar verilmesi, aynı zamanda doğrudan doğruya iflâs sebepleri arasında da düzenlenmiştir (İİK m. 177/I-3.b). İİK m. 308 ile bağlantı kurulması amacıyla getirilen bu hükmün¹⁴⁹, başlı başına bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olup olmadığı meselesi tartışmalıdır¹⁵⁰. Kanımızca söz konusu hüküm, artık yeni ve farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebi niteliğinde değildir. Yapılacak yeni bir yasal düzenleme ile işaret edilen durumun açıklığa kavuşturulması, çelişkili uygulamaların son bulması ve hukukî güvenlik ilkesi açısından daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

Altay S, Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2019).

Altay S, *Türk İflâs Hukuku C. I* (Vedat Kitapçılık 2004).

¹⁴⁹7101 s. Kanun m. 2 ile İİK m. 177/I-3. bentte yer alan “301 inci” ibaresi “308 inci” olarak değiştirilmiştir. Bkz. 7101 s. Kanun Hükümet Gerekçesi.

¹⁵⁰Tartışmalar için bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 4) 566; Budak, Kale (n 1) *Konkordato Şerhi* m. 308, no.7; Sarısözen (n 1) 625.

- Arslan AS, ‘Konkordato Talebinin Şekli Şartları’ *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024), 783 – 798.
- Aslanoğlu S, Cengiz S, ‘Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi’ (2021) 7(1) *Ekonomi, İşlet, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 38-67.
- Atalay O, *Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi* (Güncel Yayınevi 2007).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (8. Baskı Yetkin Yayınları 2024).
- Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, *Medenî Usûl Hukuku* (6. Baskı Yetkin Yayınları 2023).
- Biçer L, Şua MF, ‘Borca Batık Olmayan bir Sermaye Şirketinin Konkordato Talebinin Başarıya Ulaşmayacağı Kesin Mühlet İçinde Anlaşıldığında Mahkeme Re’sen ve Başka bir İnceleme Yapmaksızın İflâsa Karar Vermeli midir?’ (2021) 18(2) *YÜHFD* 727 – 741.
- Börü L, ‘Adi Konkordatoda Alacaklılar Kurulu’ (2018) 9(2) *İNÜHFD* 341 – 372.
- Budak AC, Yağcı MO, ‘Konkordato ve Finansal Yeniden Yapılandırma’ (2020) 11, 16 – 46.
- Buruloğlu E, Reyna Y, *Konkordato Hukuku ve Tatbikat* (Yörük Matbaası 1968).
- Candemir MÜ, ‘Adi Konkordato Talebinden Feragat’ (2022) 13 (49) *TAAD*, 323 – 348
- Coşkun M, *Konkordato ve İflâs* (3. Baskı Seçkin Yayınları 2024).
- Ercevahir M, ‘Türk Hukukunda Konkordatonun Feshi’ (2023) (1) *YBHD* 243 – 283.
- Selçuk Ö, Budak AC, Tunç Yücel M, Kale S ve Yeşilova B, *Yeni Konkordato Hukuku m. 285 – 309 Şerhi*, (2. Baskı Yetkin Yayınları Ankara 2019).
- Erdönmez G, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali*, (Onikilevha Yayınları 2019).
- Ermenek İ, *Borca Batıklık Nedenine Dayalı Konkordatoda Geçici Mühletin Kaldırılması* (2020) (64) *Adalet Dergisi*, 507 – 530.
- Ermenek İ, *İflâsın Ertelenmesi* (Adalet Yayınevi 2009).

- Ermenek İ, ‘Kefilin Asıl borçlu İle Birlikte Konkordato Talebinde Bulunmasının Konkordato Sebepleri Bakımından Yerindeliği Sorunu’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024) 511 – 527.
- Eroğlu O, ‘İflâs Dışı Adi Konkordato Mühleti İçerisinde Borçlunun İflâsına Karar Verilebilecek Durumlar’ (2019) 27(3) SÜHFD 785 – 807.
- Eroğlu O, *Uygulamada Konkordato*, (Seçkin Yayınları 2018).
- Görgün Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Baskı Yetkin Yayınları 2024).
- Hunkeler D, *Kurzkomentar Schuldbetreibungs und Konkursgesetz* (2. Auflage Helbing Lichtenhahn Verlag 2014).
- Jaeger C, *Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs*, (Zweiter Band Institut Orel 1911).
- Kale S, ‘7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato’ (2018) 5(1) İMÜHFD 213 – 269.
- Karakaş CF, ‘Yargıtay’ın Konkordatoya İlişkin Dönüşen Tavrı’, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, (Adalet Yayınevi 2024) 909 – 926.
- Köksoy M, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (Adalet Yayınevi 2022).
- Kuru B, Aydın B, *Medenî Usûl Hukuku El Kitabı C.I* (2. Baskı Yetkin Yayınları 2021).
- Kuru B, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, (2. Baskı Adalet Yayınları 2013).
- Meier, I, *Restschuldbefreiung*, (Schulthess Verlag 2012).
- Özekes M, ‘‘Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı’’, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (Editör: Özekes M.) (Onikilevha Yayınları 2018).
- Pekcanitez H, Erdönmez G, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato* (Yetkin Yayınları 2018).

Poscatioğlu İE, Altay S, *İcra Hukuku Esasları* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2010).

Sarısözen S, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024).

Sayhan İ, *Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflâs ve İflâsın Ertelenmesi* (Yetkin Yayınları 2016).

Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı Onikilevha Yayınları 2020).

Tanrıver S, Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996).

Tanrıver S, ‘İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin Temel Problemler ve Çözüm Arayışları’ (2017) MİHBİR 13. Antalya Toplantısı 247 – 268.

Tanrıver S, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayınları 1993).

Taşpınar Ayvaz S, *İcra İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma* (Yetkin Yayınları 2005).

Ulukapı Ö, *Konkordatonun Feshi* (Mimoza Yayınları 1998).

Uyar T, *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri* (Güncellenmiş 2. Baskı Bilge Yayınevi 2019).

Ünal Kaya, H, ‘Konkordato Mühlet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ (2021) 23(2) DEÜHFD 1219 – 1243.

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/11/529_488_529/de, (Erişim: 21.04.2025).

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c0-d3d1-037b-e050-007f01005610>, (Erişim: 23.03.2025).

<https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim: 24.10.2025).